

КОРЕКЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Двіжона В.М.

докторант,

Пряшівський університет, педагогічний факультет

м. Пряшів, Словаччина

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ДЛЯ ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ (ПОЧАТКОВА ШКОЛА): З ДОСВІДУ РОБОТИ

На сучасному етапі ідея інклюзії набуває чітких обрисів і перетворюється на невід'ємну частину освітнього простору. Вона поєднує в собі поняття комплексності, предметності та визнається вченими і практиками як принцип організації процесу спеціального навчання в умовах загальноосвітньої школи [1].

Інклюзивна освіта (інклюзія – inclusion (англ.) – залучення), передбачає створення освітнього середовища, яке б відповідало потребам і можливостям кожної дитини, незалежно від особливостей її психофізичного розвитку. Інклюзивне навчання – гнучка, індивідуалізована система навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку в умовах масової загальноосвітньої школи за місцем проживання [2, с. 13].

Основні принципи інклюзивного навчання:

- дотримання прав учасників освітнього простору;
- повага між учасниками освітнього простору;
- різноманітність форм навчання;
- опора на «сильні» сторони дитини;
- чесність та відкритість;
- дотримання командних цінностей;
- тісна взаємодія з батьками.

Останні статистичні дані засвідчують підвищення кількості дітей із різноманітними порушеннями психофізичного розвитку та порушеннями мовлення. При цьому більшість батьків прагне, щоб їхня дитина здобувала освіту, соціалізувалася, здобула всіх необхідних для повноцінного життя навичок. Саме тому був обраний шлях побудови моделі інклюзивної освіти.

В першу чергу слід звернути увагу на те, що у дітей порушеннями мовлення спостерігаються труднощі в організації власної мовленнєвої поведінки, що негативно позначається на їх спілкуванні з оточуючими людьми. Серед «ізольованих» частіше за все виявляються діти, які погано володіють комунікативними засобами, знаходяться у стані неуспіху в усіх видах дитячої діяльності. Їх ігрові вміння, як правило, розвинені слабо, гра має маніпу-

лятивний характер; спроби спілкування цих дітей з однолітками не призводять до успіху та нерідко закінчуються спалахами агресії з боку «неприйнятих». Багатьом дітям з порушеннями мовлення властива пасивність, залежність від оточуючих, схильність до спонтанної поведінки [3].

Ігрова діяльність дітей з мовленнєвою патологією складається тільки при безпосередній дії слова дорослого та обов'язковому повсякденному керуванні нею.

Увага дітей з мовленнєвим недорозвитком характеризується рядом особливостей: нестійкістю, більш низьким рівнем показників довільної уваги, труднощами в плануванні своїх дій. Діти з труднощами зосереджують увагу на аналізі умов, пошуку різних способів і засобів у вирішенні задач. Дітям з патологією мовлення набагато важче зосередити увагу на виконанні завдання в умовах словесної інструкції, ніж в умовах зорової [3].

У дітей із порушеннями мовлення у дошкільному на віці і початку шкільного навчання має місце знижений обсяг усіх видів пам'яті, порівняно з нормою. Протягом навчання у початковій школі ці показники поліпшуються, однак слухомовленнєва пам'ять не досягає норми. З'ясовано, що рівень слухової пам'яті безпосередньо пов'язаний із мовленнєвим розвитком: чим гірше мовлення, тим гірша слухова пам'ять. Такий чинник зумовлює зменшення функції слухової пам'яті. У переважної більшості молодших школярів з порушенням мовлення зорова пам'ять перебуває в межах норми [4].

Вивчивши психологічні особливості дітей з порушенням мовленням, був розроблений алгоритм впровадження інклюзивної форми навчання у освітній простір школи:

- окреслено механізми створення особистісно орієнтованого навчання для дитини з мовленнєвою патологією в умовах загальноосвітнього навчального закладу (а саме створення позитивної атмосфери, адаптація та модифікація середовища, індивідуалізація навчального процесу);

- окреслено способи взаємодії команди фахівців, які залучені до навчально-виховного процесу, їхні функції та обов'язки у забезпеченні індивідуального супроводу дитини з особливими освітніми процесами;

- сформульовано форми сприяння формуванню позитивних міжособистісних стосунків учнів з порушеннями мовлення та їх ровесників [5, с. 2–3].

Серед основних етапів побудови повноцінного інклюзивного середовища слід зазначити такі:

I. Формування цінностей команди.

- Поважати кожну дитину.
- Вірити в успіх кожної дитини.
- Бути чесним і вміти визнавати свої помилки.
- Дотримуватися конфіденційності.
- Бути послідовним і справедливим.
- Підтримувати високі очікування.
- Цінувати розмаїтість, а не одноманітний послух.
- Створювати захопливе навчальне середовище.

- Поновлювати знання про розвиток дитини.
- II. Організація особистісно орієнтованого навчання.
 - Підготовка педагогів.
 - Командний підхід.
 - Створення позитивної атмосфери.
 - Індивідуалізація навчального процесу.
 - Адаптація та модифікація освітнього середовища.
 - Встановлення правил.
 - Планування часу.
 - Ефективне залучення членів родини.
 - Відповідальність [6].

III. Особливості роботи з дітьми з мовленнєвими порушеннями.

Створення позитивного мікроклімату в класі. Увага шкільного колективу має бути спрямована не лише на залучення до освітнього процесу дитини з мовленнєвими порушеннями, а й на усунення бар'єрів та створення можливостей для участі в ньому усіх дітей. Як приклад, це свята, до участі в яких долучалися учасники учнівського самоврядування школи, театралізовані вистави за мотивами літературних творів або казок, де наші маленькі учні були не лише глядачами, але і безпосередніми акторами.

Враховування особливостей розвитку дитини з мовленнєвими порушеннями (тобто робити «ставку» на «сильні» сторони особистості учня).

Постійний пошук ефективних технологій у навчанні в умовах інклюзивного середовища (добір відповідних наочних та дидактичних матеріалів з урахуванням індивідуальних потреб «особливих» учнів, підбір форм та методів проведення уроків).

При побудові індивідуального підходу в навчанні для дітей з мовленнєвими вадами враховувалися особливості розвитку такої дитини та рекомендації фахівців інклюзивно-ресурсних центрів. Це і проведення фізкультхвилинок з елементами артикуляційної гімнастики і додавання елементів логоритміки, як своєрідної форми навчання, направленої на подолання мовних труднощів під час навчально-виховного процесу. Дуже важливим аспектом індивідуалізації навчально-виховного процесу для дітей з мовленнєвими вадами є підбір наочних матеріалів для кожного уроку.

Важливою складовою для результативного навчання дітей із порушеннями мовлення в умовах інклюзивного класу є постійна співпраця з фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів та за потреби та можливостей – з фахівцями-медиками (нейропсихологами, невропатологами, психіатрами).

В роботі з дітьми з порушеннями мовлення важливо робити акцент перш за все на встановлення міжособистісних стосунків та створення позитивного мікроклімату в класі, встановлення чітких правил та структури побудови освітнього середовища. Проаналізувавши кількарічний досвід роботи з дітьми з мовленнєвими порушеннями саме в вище описаному форматі, можна впевнено сказати, що є позитивні моменти:

- діти добре спілкуються з ровесниками та дорослими;
- беруть участь в іграх, виявляють інтерес до різних видів діяльності;

- радіють від успіху;
- допомагають один одному під час різних форм роботи;
- добре працюють разом з асистентом учителя.

Отже, інклюзивну освіту можна вважати одним з головних напрямків для досягнення прийнятних рівнів інтеграції в навчальних закладах. Міжнародне правове поле визначає інклюзивне навчання найбільш сприятливим для розвитку та соціалізації дітей з особливими освітніми потребами та такими, що відповідає світовим демократичним та гуманістичним прагненням.

Список використаних джерел:

1. Данілавічюте Е. А., Литовченко С. В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі. – Київ, 2012. – 340 с.
2. Колупаєва А. А. Основи інклюзивної освіти. – Київ, 2011. – 260 с.
3. Пахомова Н. Г. Спеціальна психологія. – Полтава, 2015 – 357 с.
4. Конопляста С. Ю., Сак Т. В. Логопсихологія. – Київ, 2012. – 293 с.
5. Луценко І. В. Організаційні та нормативно-правові аспекти діяльності різнопрофільних фахівців в інклюзивному навчальному закладі. – Київ, 2015. – № 2. – С. 35–41.
6. Кейт Бурк Волш. Особистісно орієнтована освіта. – Київ, 2005. – 286 с.

Казачінер О.С.

доктор педагогічних наук,

КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»

РАНКОВІ ЗУСТРІЧІ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В НУШ

Актуальність обраної теми зумовлена тим, що Концепцією Нової української школи (НУШ) передбачено можливість надання право на освіту всім дітям, у тому числі й дітям із особливими освітніми потребами. Нині інклюзивне навчання визнане одним із пріоритетів системи освіти в Україні.

Саме тому вчителю необхідно забезпечити створення такої спільноти в класі, де він працює, яка б надавала можливість дітям із особливостями психофізичного розвитку комфортно почувати себе в оточенні однолітків. Практика ранкових зустрічей є однією з успішних практик, що допомагає вчителю у створенні спільноти в класі.

Ранкова зустріч – це зустріч на початку дня всієї групи дітей з педагогом. Їй присвячують 20 хвилин, щоб створити позитивну атмосферу у класі на весь час перебування дітей у школі. Учні збираються, щоби привітати одне одного, вислухати думки друзів про певне питання, поставити та обговорити запитання. Ранкова зустріч формує ті цінності, що стають основою для створення відповідальної та дбайливої спільноти дітей. Вона дає педагогам можливість навчити школярів взаємної поваги та позитивного ставлення одне до одного, сприяє формуванню цілісного колективу [3, с. 6].

Виділяються чотири основні компоненти ранкової зустрічі [1]: